

Vedlegg 3

Kommentarer til forskrift om forvaltning av rovvilt av (dato)

Forskriften og kommentarene til denne er utarbeidet med bakgrunn i de føringer som er lagt for ny rovviltpolitikk gjennom Stortingets behandling av St.meld. nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur*, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004).

Kap. 1 Generelle bestemmelser

§ 1 Formål

Utgangspunktet for forvaltningen av rovvilt er at jerv, bjørn, ulv og kongeørn er totalfredet, og kun unntaksvis kan felles. Gaupe er en jaktbar art, men også denne er fåtallig, og krever forvaltningsmessige tiltak for å sikre overlevelsen. Samtidig volder disse artene skade på andre interesser, primært bufe- og tamreinnæring. Hensynet til disse interessene medfører at forvaltningen av rovvilt må legges opp på en måte som ivaretar begge målsettinger. En slik forvaltning er lite effektiv dersom den utelukkende baseres på skjønn fra sak til sak. Forvaltningen må derfor være langsiktig og legge til rette for en oversiktlig og forutsigbar forvaltning der man blant annet differensierer mellom de ulike interesser i ulike geografiske områder, jf. viltloven § 12.

Stedlig virkeområde for forskriften er det samme som for viltloven, jf. viltloven § 2. Dette innebærer at forskriften ikke gjelder på Svalbard og Jan Mayen.

§ 2 Definisjoner

Bestemmelsen er tatt med for å gi en entydig forklaring på ord og begreper som er sentrale i forskriften.

Kap. 2 Bestandsmål, forvaltningsregioner og rovviltnemnder

§ 3 Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking

Første og annet ledd: Det er Stortinget som har fastsatt de nasjonale bestandsmålene, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004). Disse bestandsmålene er innarbeidet i forskriftens første og annet ledd. Dersom de nasjonale bestandsmålene for en art er nådd, innebærer dette at de nasjonale og internasjonale forpliktelsene (Bernkonvensjonen) i forhold til bestandens overlevelse er ivaretatt, jf. St.meld. nr. 15 (2003-2004) kap. 6.1.6.

Første ledd tredje punktum definerer et ulverevir som innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv dersom hoveddelen av reviret ligger innenfor forvaltningsområdet. Med hoveddelen menes at mer enn halvparten av reviret ligger innenfor forvaltningsområdet. Tilsvarende regnes et ulverevir som utenfor forvaltningsområdet dersom mer enn halvparten av reviret ligger utenfor forvaltningsområdet. Det er nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt som definerer den geografiske utbredelsen av et ulverevir, jf. kommentarer til § 3 tredje ledd.

Første ledd fjerde punktum omhandler en situasjon der en del av et ulverevir ligger i Sverige. Denne bestemmelsen gjelder uavhengig av om del av reviret ligger innenfor eller utenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv.

Tredje ledd: Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt er den sentrale dataleverandør til alle forvaltningsledd. Direktoratet for naturforvaltning gir i egen kontrakt med Norsk institutt for naturforskning (NINA) rammene for nasjonalt overvåkingsprogram. NINA er ansvarlig for sammenstilling og kvalitetssikring av data i henhold til metodikk og tidsfrister fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning. Overvåkingsprogrammets faglige profil og kvalitet sikres gjennom et nasjonalt fagråd for programmet sammensatt av fagekspert på internasjonalt nivå, samt jevnlig evalueringer. Med unntak av visse sårbare lokalitetsangivelser, jf offentlighetsloven § 6a, skal beslutningsgrunnlaget være offentlig. Unntakene vil blant annet kunne omfatte stedfestingsdata for kongeørnreir og hiplasser for rovvilt.

Det nasjonale overvåkingsprogrammet skal med utgangspunkt i årlige feltregistreringer og den beste tilgjengelige fagkunnskap gi en årlig vurdering av faktisk forekomst av ynglinger av rovvilt i hver region. Programmet skal også angi den geografiske utbredelsen av etablerte ulverevir. Data fra programmet skal tilrettelegges på en slik måte at rovviltmyndene får et godt beslutningsgrunnlag. Beregnings- og presentasjonsmåter for data og tidspunkt for fremlegging vil variere noe for de ulike artene.

§ 4 Forvaltningsregioner og nasjonale bestandsmål for regionene

Stortinget har fastsatt åtte forvaltningsregioner for rovvilt, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004). Videre har Stortinget lagt til grunn at de nasjonale målene for rovvilt, jf. § 3 første og annet ledd, skal fordeles på de åtte regionene. For jerv og gaupe i Finnmark har Stortinget lagt klare føringer.

Fordelingen av de nasjonale bestandsmålene på de enkelte regioner er gjort i henhold til prinsipper nedfelt i St.meld. nr. 15 (2003-2004) og Innst. S. nr. 174 (2003-2004). Fordelingen bygger på dagens utbredelse, hvor det fremover i tid vil finnes gode leveområder for de ulike artene, og konfliktvurderinger i forhold til de ulike artene. Det er i denne sammenheng lagt stor vekt på hensynet til å sikre sammenhengende rovviltbestander på tvers av regiongrenser og landegrenser, ettersom dette gir en større robusthet for overlevelse både på kort og lang sikt. Det er lagt vekt på å unngå å etablere faste rovviltbestander i områder med mye sau og tamrein. Dette vises særlig tydelig gjennom at det ikke er fastsatt nasjonale mål for ynglinger av verken gaupe, jerv, bjørn eller ulv i region 1 - Vest-Norge, men forholdet er vektlagt sterkt også for flere av rovviltartene i andre regioner. Jaktinteresser og forholdet til lokalsamfunn er også vektlagt. Dersom det nasjonale målet i regionen er nådd for en art, innebærer dette at regionens forpliktelser i forhold til å bidra til å sikre bestandens overlevelse er ivaretatt, jf. kommentarene til § 3 første og annet ledd.

Det er ikke fastsatt nasjonale mål for antall hekkinger av kongeørn innenfor den enkelte region. Dette har sammenheng med at det samlede nasjonale måltallet på 850 – 1200 hekkende par gjenspeiler dagens bestand, som antas å være omtrent på det nivå som kan forventes ut fra naturgitte forutsetninger. Ettersom det ikke legges opp til noen aktiv bestandsregulering av kongeørn, men kun bruk av skadefellingstillatelser rettet mot bestemte individer i konkrete skadesituasjoner, jf. § 12, har ikke departementet funnet det hensiktsmessig å fordele det samlede nasjonale måltallet på regionene. Utgangspunktet for forvaltningen vil være at kongeørnbestanden skal opprettholdes med nåværende (2003) bestandsnivå og utbredelse i alle regioner.

§ 5 Regionale rovviltnemnder

Første og annet ledd: Miljøverndepartementet oppnevner en rovviltnemnd for hver av de åtte forvaltningsregionene etter forslag fra Fylkestinget og Sametinget. De berørte Fylkesting i hver region og Sametinget foreslår en mannlig og en kvinnelig kandidat for hvert medlem i rovviltnemnden. Alle kandidatene skal ha fast plass i Fylkestinget eller fra Sametinget, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004). Representantene fra Fylkestinget bør så langt det er praktisk mulig velges ut direkte fra fylkesutvalget. I de fylker der det gjennomføres forsøk med annen organisering bør representanten velges fra det organ som tilsvarer fylkesutvalget. Representantene fra Sametinget skal representere den aktuelle region. Sittende medlemmer i rovviltnemnden fungerer inntil nye medlemmer er oppnevnt etter Fylkestingsvalg eller Sametingsvalg. For Oslo kommune bør kandidater velges blant byrådets medlemmer. Blant de foreslåtte kandidatene oppnevner Miljøverndepartementet minst ett varamedlem i rovviltnemnden fra hvert fylke, fra Sametinget (ett fra hver av regionene 6, 7 og 8) og ett fra Oslo kommune (region 4) som kan tre inn når et fast medlem er fraværende.

Rovviltnemnden er et statlig viltorgan underlagt Miljøverndepartementets instruksjons- og organisasjonsmyndighet.

Tredje ledd: Hovedansvaret for sekretariatet skal legges til et fylkesmannsembete. Dette sekretariatet skal samarbeide nært med de andre fylkesmennene innenfor samme region dersom regionen omfatter flere fylker. Utgiftene til rovviltnemndens virksomhet dekkes av Direktoratet for naturforvaltning, som har budsjettansvaret både for nemndene og sekretariatene. Normalt dekkes kun utgifter til ordinære møter i nemnden innenfor regionen. For region 4 og 5 dekkes utgifter til felles møter mellom nemndene i tilknytning til forvaltning av ulv.

Kap. 3 Forvaltning av rovvilt

§ 6 Regional forvaltningsplan for rovvilt

Første ledd: Rovviltnemnden skal utarbeide en regional forvaltningsplan for rovvilt som skal bygge på de nasjonale bestandsmål for de enkelte rovviltarter i regionen. Rovviltnemnden skal ved utformingen av forvaltningsplanen legge vekt på en langsiktig arealdifferensiering som innebærer et størst mulig skille mellom beitedyr og faste forekomster av rovvilt.

For region 4 og 5 er det særlig viktig at de regionale forvaltningsplanene samordnes for å sikre en helhetlig og bærekraftig forvaltning av ulv med lavest mulig tap og skader.

Rovviltnemnden skal i forvaltningsplanen utarbeide planer og prioriteringer for bruk av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak, landbrukspolitiske virkemidler og reindriftspolitiske virkemidler.

Nemnden tildeles planleggingsrammer til forebyggende og konfliktdempende tiltak fra Direktoratet for naturforvaltning i løpet av januar/februar hvert år. Med utgangspunkt i disse rammene skal rovviltnemnden prioritere midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak til den enkelte fylkesmann eller direkte til den enkelte kommune. Nemnden skal herunder sette av akuttmidler til bruk i beitesesongen til de respektive fylkesmenn innen regionen. Den enkelte fylkesmann tildeles midler direkte fra direktoratet i henhold til nemndens prioriteringer, og fylkesmannen forestår behandling og tildeling av midler til søkere, herunder kommuner.

Forvaltningsplanen skal inneholde en anbefaling om bruken av fylkesvise BU-midler til investerings tiltak i landbruket for å gjennomføre tilpasninger og omstillinger i landbruksnæringen for å redusere konflikter og tap grunnet rovvilt. Rovviltnemnden skal også årlig gi en anbefaling om prioriteringen av andre landbrukspolitiske virkemidler som kan være viktige for å redusere konflikter og tap, herunder midler til regionalt miljøprogram i fylkene, tilskudd til dyr på utmarksbeite, tilskudd til miljøtiltak i kommunene (SMIL-midler) m.v. Forvaltningsplanen skal også inneholde en tilsvarende anbefaling i forhold til de reindriftspolitiske virkemidlene.

Annet ledd: Rovviltnemnden skal legge stor vekt på å utvikle gode rutiner for kommunikasjon og samarbeid med både organisasjoner, kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn innenfor sin region. Slikt samarbeid vil være viktig både i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplaner og i den løpende forvaltningen.

Ferdig utarbeidet utkast til forvaltningsplan for regionen skal sendes Direktoratet for naturforvaltning til vurdering og uttalelse før den vedtas av rovviltnemnden. Direktoratet skal i sin uttalelse legge vekt på å vurdere om planen er i samsvar med nasjonalt vedtatt rovviltpolitikk. Samtidig vil dette være en viktig arena for dialog om budsjettmessige prioriteringer mellom rovviltnemnden og direktoratet som budsjettansvarlig myndighet. Forvaltningsplanen må rulleres med jevne mellomrom for å sikre at den er oppdatert i forhold til utviklingen i rovviltbestandene og skadesituasjonen.

§ 7 Generelle bestemmelser om vedtak fattet av rovviltnemnden

Første og annet ledd: Rovviltnemnden skal arbeide for å oppnå de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. § 4. Rovviltnemndene har myndighet til å fatte vedtak om kvote for felling etter §§ 8, 10 og 11 dersom bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen. Det betyr at rovviltnemnden kun har myndighet til å fatte et kvotevedtak som innebærer at bestanden, etter at kvoten er tatt ut, oppfyller det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen.

I de tilfeller der de nasjonale bestandsmålene i regionen ikke er nådd har ikke rovviltnemnden myndighet til å fatte vedtak om kvote for felling. I disse tilfellene er det kun Direktoratet for naturforvaltning som kan fatte vedtak om kvote for felling, jf. § 13.

Rovviltnemnden kan ikke legge til grunn andre bestandsdata enn de som fremgår av nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt. Det vil være data fra nasjonalt overvåkingsprogram som avgjør om en rovviltnemnd har myndighet til å iverksette lisensjakt eller kvotejakt, og som gir vurderingsgrunnlaget for størrelsen på kvoten for slik jakt og for betinget skadefelling. Kravet til presisjon i forvaltningen både med hensyn til bruk av skadefellingstillatelser og kvotejakt/lisensjakt øker jo nærmere ned mot de nasjonale måltall bestanden kommer.

Det er sekretariatet, jf. § 5 tredje ledd, som skal legge til rette for beslutninger i en regional rovviltnemnd. Dersom forutsetningene for et vedtak i en rovviltnemnd endres på en måte som kunne hatt betydning for det aktuelle vedtaket, skal sekretariatet raskest mulig informere rovviltnemnden om slike endringer. I slike tilfeller skal rovviltnemnden vurdere om det er behov for endringer i det kvotevedtak som er gjort.

Tredje ledd: Vedtak om felling innenfor familiegrupper av ulv som berører Sverige, og vedtak om felling innenfor familiegrupper av ulv som bidrar til det nasjonale målet om 3 årlige

ynglinger, kan bare fattes av Direktoratet for naturforvaltning, jf. § 13. Data om den geografiske utstrekningen av etablerte ulverevir fremkommer gjennom nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt. Der det er usikkerhet knyttet til revirets utbredelse i forhold til dette ledd kan ikke en rovviltneemd fatte vedtak om felling.

Fjerde ledd: Vedtak er gyldig dersom et flertall i en beslutningsdyktig rovviltneemd går inn for dette. De samme bestemmelser gjelder for vedtak som fattes i fellesskap mellom rovviltneemdene i regionene 4 og 5. Der disse to neemdene i fellesskap fatter beslutninger om felling av ulv, jf. §§ 8, 10 og 11, skal det utpekes en felles leder som får dobbeltstemme. Dersom det ikke oppnås flertall for et vedtak, avgjøres spørsmålet av Miljøverndepartementet.

Femte ledd: Med irregulær avgang menes menneskeskapt avgang som påkjørsler, ulovlige fellinger, nødverge og særskilte fellinger.

§ 8 Kvote for betinget skadefelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv

Første ledd: Rovviltneemden kan vedta kvote for betinget skadefelling dersom vilkårene i § 7 er oppfylt. Status for bestanden av rovvilt i regionen må bygge på data fra det nasjonale bestandsovervåkingsprogrammet, jf. § 3 tredje ledd. Kvoten fastsettes som antall enkeltindivider av en rovviltart som kan felles innenfor regionen i perioden 1. juni et år til 15. februar det neste år.

Det er fylkesmannen, og i særskilte tilfeller kommunen, jf. § 9 første ledd, som iverksetter fellingsforsøk innenfor den kvoten som rovviltneemden har satt når betingelsene for øvrig er tilstede for slik felling, jf. § 9 annet ledd.

Annet ledd: Vedtak etter første ledd som gjelder ulv i regionene 4 og 5 skal fattes av rovviltneemdene i disse to regioner i fellesskap. Dette innebærer at vedtak som ikke fattes i fellesskap mellom de to neemdene ikke er gyldig. Der disse to neemdene i fellesskap fatter beslutninger om felling av ulv skal det utpekes en felles leder som får dobbeltstemme. Dersom det ikke oppnås flertall for et vedtak, avgjøres spørsmålet av Miljøverndepartementet.

§ 9 Fylkesmannens myndighet til iverksetting av betinget skadefelling

Første og annet ledd: Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe skadesituasjoner som kan oppstå, mens regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensjakt eller kvotejakt, jf. §§ 10 og 11. Fellingstillatelse kan bare gis innenfor den kvote som en rovviltneemd, jf. § 8, eller Direktoratet for naturforvaltning, jf. § 13, har satt. Fylkesmannen kan i særskilte tilfeller delegere sin myndighet til iverksetting av slik felling til kommunen.

Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til skadefelling skal det legges vekt på føringene i regional forvaltningsplan, jf. § 6. Fellingstillatelse kan bare gis dersom det ikke finnes annen tilfredstillende løsning ut fra prinsippet om arealdifferensiert forvaltning slik dette er nedfelt i forvaltningsplanen. For å vurdere dette, skal de opplistede skjønnskriteriene i annet ledd drøftes i forhold til den aktuelle og/eller fremtidige skadesituasjonen og det aktuelle geografiske fellingsområdet.

Fellingstillatelse kan gis for å stanse en pågående skadesituasjon, eller for å forhindre fremtidig skade dersom rovvilt etablerer seg eller har tilhold i områder der skade på bufe eller tamrein skal holdes på et lavt nivå, jf. kriteriet "områdets betydning som beitemark." Også "muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak" skal vurderes.

Tredje ledd: Viltloven § 12 åpner for felling av *et bestemt antall individer* av gaupe, jerv, bjørn eller ulv. I dette ligger et krav om å begrense antallet som skal felles. I formuleringen ligger imidlertid ikke noe rettslig krav om at fellingstillatelsen *må* omfatte det eller de skadevoldende individer av arten. Normalt vil skadefellingstillatelser likevel rettes mot dette/disse individer. Tilfeller hvor det nylig har skjedd angrep som også ligger an til å fortsette, og som samlet sett er å betrakte som vesentlig, ligger i kjernen av bestemmelsens virkeområde. Hvor det har skjedd skade i det aktuelle området for lengre tid tilbake, typisk sist beitesesong, vil det også være hjemmel til å felle forutsatt at øvrige omstendigheter tilsier det. Dette gjelder selv om det ennå er lang tid frem til neste beitesesong, så lenge omstendighetene tilsier at store problemer kan forventes i det aktuelle området når bufe kommer på beite. Hvor oppstått skade i seg selv ikke er omfattende, men hvor den sammen med fremtidige skader samlet sett vil være å betrakte som vesentlig, kan det åpnes for felling for å unngå skade i fremtiden. Hvor det er tale om fremtidig skade, uten at skade er oppstått på vedtakstidspunktet, vil det også være hjemmel til å gi fellingstillatelse. En fellingstillatelse kan gis for flere områder samtidig, forutsatt at nødvendig kommunikasjon er etablert for å hindre overskyting.

Fylkesmannen kan fastsette nærmere vilkår til fellingstillatelsen, herunder at bestemte typer dyr skal være unntatt. Det bør i denne sammenheng vektlegges om et konkret individ er spesielt viktig for oppfyllelsen av bestandsmålet i regionen. I forbindelse med fylkesmannens kvote for betinget skadefelling har en rovviltnemnd, jf. § 8, eller Direktoratet for naturforvaltning, jf. § 13, allerede foretatt en vurdering av bestandens overlevelse, jf. kommentarene til §§ 3 første og annet ledd og 4. I et konkret skadefellingsvedtak innenfor en gitt kvote bør fylkesmannen vise til dette. Dersom forutsetningene for de vurderingene som er gjort i en rovviltnemnd eller i Direktoratet for naturforvaltning om kvote for felling endres på en måte som kunne hatt betydning for det aktuelle skadefellingsvedtaket, skal fylkesmannen raskest mulig informere overordnet myndighet (Direktoratet for naturforvaltning eller rovviltnemnden og dens sekretariat i regionen) om slike endringer. I slike tilfeller skal overordnet myndighet vurdere om det er behov for endringer i det kvotevedtak som er gjort.

Det kan fattes vedtak om felling knyttet til akutte eller fremtidige skader i eller utenfor beitesesongen for bufe og for tamrein, jf. viltloven § 12. Fellingstillatelse etter denne bestemmelsen blir normalt gitt til en berørt part eller en kommune som søker om dette, og forsøk på felling gjennomføres normalt av et lokalt fellingslag oppnevnt av kommunen. Statens naturoppsyn (SNO) kan bistå lokale fellingslag etter anmodning og nærmere vurdering. Fylkesmannen kan ved iverksetting av felling sette til side de regler som ellers gjelder i viltloven om jakt- og fangstmetoder, jf. Ot.prp. nr. 37 (1999 – 2000), kap. 4.1 og 4.4.

Midler til administrasjon og organisering av fellingslag ved førstegangs iverksetting av skadefellingstillatelse på gaupe, jerv, bjørn og ulv kan belastes den årlige bevilgning til forebyggende og konfliktdempende tiltak. Rovviltnemnden vurderer hvilket beløp som årlig skal avsettes til iverksetting av fellingsforsøk i lokal regi. På denne måten kan lokale fellingslag søke om dekning for direkte kostnader ved oppdraget. Det er ikke anledning til å benytte bevilgningen til lønnskostnader i tilknytning til lokalt organiserte jegere i forbindelse med iverksetting av fellingstillatelser. Dette er i tråd med votering i Stortinget i forbindelse med St.meld. nr. 35 (1996-97) *Om rovviltforvaltning*. Der Statens naturoppsyn (SNO) bistår et lokalt fellingslag dekkes kostnadene til personell fra SNO gjennom den ordinære bevilgningen til oppsynet.

§ 10 Kvote for lisensjakt på gaupe, jerv, bjørn og ulv

Lisensjakt er ikke ordinær jakt, men felling motivert ut fra behovet for skadereduksjon hjemlet i viltloven § 12. Bruk av denne fellingsformen kan være betinget av at den aktuelle arten ikke tilfredsstiller jaktbarhetskriteriene i viltloven § 3, og/eller at arten er fredet for å oppfylle vilkår i internasjonale avtaler Norge har sluttet seg til. Lisensjakt iverksettes normalt først på et høyere bestandsnivå enn der hvor det bare brukes skadefellingstillatelser. Vilkår for deltakelse i lisensjakt følger av bestemmelsene i § 15.

Rovviltnemnden kan vedta kvote for lisensjakt for å begrense veksten og/eller utbredelsen av en bestand av rovvilt når vilkårene etter § 7 er oppfylt. Status for bestanden av rovvilt i regionen må bygge på data fra nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, jf. § 3 tredje ledd.

Paragrafen hjemler en mulighet for felling av gaupe ved lisensjakt i tillegg til kvotejakt på gaupe, jf. § 11. Gaupe er i dag en jaktbar art med fastsatt jakttid i medhold av viltloven § 9. Erfaringer med kvotejakt på gaupe er at denne i de fleste områder utøves med tilstrekkelig effektivitet i forhold til de forvaltningsmål som er satt, og det er prinsipielt mest riktig at arter som tilfredsstiller viltlovens jaktbarhetskriterier i § 3 forvaltes som jaktbare på ordinær måte. Dette er imidlertid ikke til hinder for at det i gitte situasjoner kan iverksettes andre former for skademotivert felling eller bestandsregulering også for gaupe.

For å unngå for stor avskyting av hunndyr bør det benyttes egne hunndyrkvoter som sikrer en større kontroll med den reproduserende del av bestanden. Tilfeldigheter i forhold til hvilke kjønns- og aldersklasser av dyr som felles ett enkelt år vil kunne få store konsekvenser for bestanden i et område. Videre kan det vurderes å fastsette en kortere jaktperiode enn den som går frem av forskriften dersom dette anses hensiktsmessig for å ivareta de overordnede hensyn knyttet til forskriftens formål.

§ 11 Kvote for jakt på gaupe

Gaupe regnes i dag som en jaktbar art, og rovviltnemnden kan fatte vedtak om kvote for jakt på gaupe når vilkårene etter § 7 er oppfylt. Ettersom kvotejakta på gaupe er hjemlet i viltloven § 9, er denne knyttet til grunneierretten.

Kvotejakt på gaupe er ordinær jakt med hjemmel i viltloven § 9 i den forstand at jakten utøves på en art som oppfyller jaktbarhetskriteriene som er fastslått i viltloven § 3. Det skal særlig legges vekt på om arten produserer et høstingsverdig overskudd, og om den har ressursbetydning. I tillegg skal det legges vekt på jakt- og fangsttradisjon i vedkommende område, og på den skade viltet gjør.

Rovviltnemnden kan fatte vedtak om kvote for å høste av overskuddet og begrense veksten og/eller utbredelsen av en bestand av gaupe når bestanden er over nasjonalt fastsatt nivå i form av antall årlige ynglinger i regionen, jf. §§ 4 og 7 første ledd. Status for bestanden av rovvilt i regionen må bygge på data fra det nasjonale bestandsovervåkingsprogrammet, jf. § 3 tredje ledd. Kvotevedtaket til rovviltnemnden bør i størst mulig grad baseres på faktisk rekruttering av avkom i det aktuelle jaktåret. Det innebærer at kvotevedtaket bør baseres på data fra sporinger foretatt samme vinter.

Det nasjonale bestandsovervåkingsprogrammet estimerer antall familiegrupper av gaupe før jakt med utgangspunkt i registreringer foretatt fra ca 1. oktober og frem til jaktstart. En foreløpig oversikt over familiegrupper av gaupe fra det nasjonale overvåkingsprogrammet vil tidligst foreligge i månedsskiftet januar/februar. Rovviltnemnden vil måtte fatte sitt vedtak

etter dette, og følgelig nær jaktstart. Vedtak fattet av nemndene kan påklages til Miljøverndepartementet, jf. § 16. På grunn av den korte tiden mellom nemndens vedtak og jaktstart, må det påregnes at klagebehandlingen ferdigstilles etter at jakt er igangsatt. Dette vil kunne begrense muligheten til å ta hensyn til eventuelle endringer som følge av klagebehandlingen samme jaktår, men klagebehandlingen vil være et korrektiv for senere vedtak fattet av nemnden.

For å unngå for stor avskyting av hunndyr, bør det benyttes egne hunndyrkvoter, som sikrer en større kontroll med den reproduserende del av bestanden. Det bør også vurderes å dele opp kvoten i en kvote ved jaktstart og en reservekvote for å redusere faren for overskyting. Videre kan det vurderes å fastsette en kortere jaktperiode enn den som fremgår av forskriften, for eksempel dersom dette er nødvendig for å sikre et bedre bestandsestimat i forkant av jakten.

§ 12 Skadefelling av kongeørn

Fylkesmannen har ansvaret for forvaltningen av kongeørn. Bestanden av kongeørn i landet antas å utnytte sitt potensiale fullt ut gjennom dagens bestandsutbredelse og antall. Det er ikke adgang til ordinære beskatningsformer for kongeørn, slik som for de andre artene. Kongeørn opptrer som skadevolder i mer avgrensede tidsperioder enn de andre artene, og skader kan forebygges gjennom enklere tiltak. Ut fra erfaringen om at unge, ikke-hekkende individer kan utvikle en betydelig predasjonsatferd på sau og rein, er det likevel gitt anledning til å felle enkeltindivider som gjør skade. Fellingstillatelser kan gis for å stoppe en pågående skadesituasjon, men det tillates ikke felling utelukkende for å forhindre fremtidige skader som for de andre artene. Fylkesmannen kan derfor gi tillatelse til felling av enkeltindivider av kongeørn som volder vesentlig skade på bufe eller tamrein, forutsatt at felling kan rettes mot bestemte individer som volder skade. Vedtak om felling skal være begrenset til et bestemt område og tidsrom. Det kan knyttes nærmere vilkår til fellingstillatelsen, herunder at etablerte par eller voksenfugler skal være unntatt og at felling foretas av nærmere bestemte personer. Felling kan iverksettes uten hensyn til fredning og jakttider, men skal følge bestemmelsene om ordinær jaktutøvelse fastsatt i medhold av viltloven.

§ 13 Direktoratet for naturforvaltnings myndighet til å fatte vedtak om felling

Første, annet og tredje ledd: Direktoratet for naturforvaltning har myndighet til å fatte vedtak om alle former for felling etter denne bestemmelsen dersom situasjonen tilsier det, jf. viltloven § 12. Myndigheten gjelder hele året, og i perioden 16. februar til 31. mai er det bare direktoratet som har slik myndighet til å vedta skadefelling. Enkeltstående fellingstillatelser blir normalt gitt innenfor de samme rammer som fylkesmannen setter til den part som søker om dette, og forsøk på felling gjennomføres normalt av et lokalt fellingslag oppnevnt av kommunen, og med ordinære jaktmetoder.

I regioner der det nasjonale bestandsmålet for regionen ikke er nådd, forutsettes det at Direktoratet for naturforvaltning årlig vurderer om det skal fastsettes en kvote for betinget skadefelling som kan iverksettes av respektive fylkesmann dersom skadesituasjonen tilsier det, jf. ordet "kan" i annet ledd første punktum. I disse tilfellene er det et vilkår både at slik felling ikke er skadelig for bestandens overlevelse, og at det ikke finnes annen tilfredstillende løsning ut fra prinsippet om en arealdifferensiert forvaltning, jf. annet ledd annet og tredje punktum. Innenfor denne rammen er det imidlertid ønskelig med en forvaltning som gir rom for å ta i bruk ulike tiltak i ulike områder og over tid etter hvert som bestandene utvikler seg. Fellingsadgangen må derfor praktiseres restriktivt inntil bestandsmålene er oppnådd. I regioner der det ikke er fastsatt nasjonale bestandsmål for vedkommende rovviltart, vil det være aktuelt med mer utstrakt bruk av felling som virkemiddel.

Dersom bestandsmålsettingen for en art i en region ikke er nådd, bør det som hovedregel ikke gjennomføres lisens- eller kvotejakt på arten. I enkelte tilfeller kan det imidlertid være nødvendig eller hensiktsmessig å gi mulighet for en begrenset slik jakt i nærmere fastsatte deler av en region selv om bestandsmålet ennå ikke er nådd, spesielt i områder der det ikke skal legges til rette for yngling av arten fordi skadepotensialet i forhold til bufe eller tamrein er stort. Myndigheten til å fastsette kvoter for lisens- eller kvotejakt tilligger i slike tilfeller Direktoratet for naturforvaltning. Avgjørelser om slik beskatning bør skje med utgangspunkt i en helhetlig vurdering av hvordan differensiert forvaltning bør praktiseres innenfor regionen. Når dette er tatt konkret stilling til gjennom en regional forvaltningsplan som direktoratet har hatt til vurdering og uttalelse og som er vedtatt av rovviltneemnden, vil direktoratet kunne delegerer myndighet vedrørende lisens- og kvotejakt til rovviltneemnden selv om bestandsmålet ikke er nådd. Ved iverksetting av lisensjakt eller kvotejakt i slike situasjoner bør direktoratet legge stor vekt på at bestanden årlig er i klar vekst mot det nasjonale bestandsmålet for regionen.

Fellingsvedtak og vedtak om betinget fellingskvote fattet av Direktoratet for naturforvaltning eller Miljøverndepartementet etter denne bestemmelsen skal skje etter kontakt med rovviltneemnden i vedkommende region.

Fjerde ledd: Direktoratet skal som nasjonalt fagdirektorat ha løpende kontakt med svenske naturforvaltningsmyndigheter, og bidra til å tilrettelegge nødvendige rutiner for samarbeid om ulveforvaltningen på tvers av riksgrensen.

Femte ledd: Når det gjelder prinsipper og metoder for felling, sier viltloven § 12 at tillatelse til felling kan gis uten hensyn til de regler som ellers gjelder. Dette innebærer at de restriksjoner viltloven setter når det gjelder jaktbarhet, jakttid og bruken av jakt- og fangstmetoder i kapittel VI kan settes til side av Direktoratet for naturforvaltning eller Miljøverndepartementet. Det følger av forarbeidene til § 12, jf. Ot.prp. nr. 37 (1999 – 2000), kap.4.1 (s.10) og 4.4 (s. 15), at det uansett vil være et avveiningsspørsmål hva som kan og bør tillates i det enkelte tilfelle i lys av alminnelige forvaltningsrettslige regler om forholdsmessighet og Bernkonvensjonens regler om dette.

Felling kan i visse situasjoner være forbundet med så strenge krav til kompetanse at myndigheten er lagt til Direktoratet for naturforvaltning. Eksempler på slike situasjoner er felling av spesifikke dyr i familiegrupper av ulv som bidrar til å oppfylle bestandsmålet, felling som berører familiegrupper av ulv med deler av reviret i Sverige eller hiuttak av jerv. Gjennomføringen av slik felling legges til særskilt kompetent personell i regi av offentlig forvaltningsmyndighet. Normalt vil det være det særskilte statlige fellingslaget i Statens naturoppsyn som benyttes i slike tilfeller. Miljøverndepartementet har fastsatt egen instruks for fellingslagets virksomhet, herunder bruk av fellingsmetoder m.v.

Av og til vil bestemte enkeltindivider av rovvilt kunne utvikle en særlig problematisk eller uønsket adferd. Felling av slike individer av hensyn til andre offentlige interesser enn bufe og tamrein reguleres av viltloven § 14 a. I forhold til bufe og tamrein vil det for eksempel kunne være aktuelt å felle individer som har lært seg å forsere tunge skadeforebyggende barrierer som rovviltsikre gjerder og lignende dersom bestandsforholdene tillater dette. Som alternativ til felling vil det både i relasjon til skade på bufe og tamrein og i relasjon til § 14 a kunne være aktuelt å forsøke å få rovviltindividet til å endre adferd gjennom sterke direkte provokasjoner som påfører dyret ubehag eller smerte, for eksempel gummikuler, knallskudd og lignende.

Slike metoder krever spesiell kompetanse og kan medføre risiko, og er derfor forbeholdt offentlig myndighet på linje med særlige fellingsoppdrag. Normalt vil slike oppdrag bli gjennomført av Statens naturoppsyn, ofte i samarbeid med politiet.

Kap. 4 Bestemmelser om administrasjon, deltakelse, rapportering, meldeplikt og ettersøk

§ 14 Administrasjon og kunngjøring

Fylkesmannen skal informere om forvaltningen av rovvilt, herunder om lisensjakt og kvotejakt, om kvotestørrelse, lisensjaktområde og hvor en kan henvende seg for ytterligere informasjon. Rovviltnemnden vil også kunne gi sekretariatet eller aktuelle fylkesmenn myndighet vedrørende eventuell ytterligere detaljstyring av uttak innenfor et jaktområde, tildeling av eventuell tilbakeholdt «reservekvote» og omfordeling av dyr under jakten m.v. Tilsvarende gjelder når direktoratet har myndigheten, jf § 13.

Fastsatt kvote, vilkår, jaktområde, ordninger for lisenstildeling m.v. kunngjøres av fylkesmannen/sekretariatet på den måte som er vanlig i distriktet, normalt ved annonsering i trykte media.

§ 15 Vilkår for deltakelse i lisensjakt

Alle jegere som ønsker å delta i lisensjakt må sende skriftlig søknad til lisensutsteder (fylkesmannen). Tillatelse blir gitt gjennom at det utstedes en personlig lisens for vedkommende område og lisensjaktperiode.

For øvrig gjelder bestemmelsene om ordinær jaktutøvelse. Særlig relevante bestemmelser som lisensjegeren må kjenne til, blant annet om våpen og ammunisjon m.v., finnes i Forskrift 22. mars 2002 nr. 150 om utøvelse av jakt og fangst.

§ 16 Rapportering, meldeplikt og undersøkelse av felte dyr

Med forsøk på felling menes alle skudd som er avfyrt mot et dyr.

Rapporteringsplikten er viktig for å sikre en raskest mulig oppdatering av fellingsresultater for derved å hindre en utilsiktet overskyting av kvoten. Manglende overholdelse av rapporteringsplikten kan føre til at lisens inndras og muligheter til senere lisenstildeling kan bortfalle.

Statens naturoppsyn (SNO) er miljøvernmyndighetenes organ for forebygging av miljøkriminalitet og kontroll med at blant annet viltloven med forskrifter overholdes. SNO har kontrollmyndighet knyttet til viltloven og dermed for all utøvelse av jakt og fangst etter loven. Det forutsettes at politiet og SNO samarbeider om kontrollvirksomheten. Den samme kontrolladgang har lokalt oppsynspersonell som er tildelt begrenset politimyndighet. Det er vedkommende politimester som gir slik begrenset politimyndighet til oppsynspersonell, og disse vil under utøvelse av slik myndighet være direkte underlagt politimesteren.

Forvaltningen av fåtallige arter krever en høy grad av presisjon. Dette innebærer at opplysninger om kjønn, alder, vekt, reproduksjonsstatus, slektskapsforhold m.v. kan være avgjørende for videre forvaltningstiltak. Myndighetene vil derfor utnytte informasjon fra døde/felte dyr på best mulig måte. Erfaringsmessig er det viktig at informasjon om døde dyr kommer raskt. Forskriften regelfester derfor en plikt for den aktuelle jeger til å fremstille dyret for umiddelbar kontroll hos Statens naturoppsyn. Ved kontrollen vil det bli registrert

vekt og mål av dyret, bedømt alder og kjønn, og samlet inn biologisk materiale. Dette materialet vil omfatte hårprøver, vevsprøver, ekskrementer og om mulig blodprøver. Det felte dyret vil i tillegg bli merket med et elektronisk mikrochip for senere identifisering. Jegeren vil videre få detaljinformasjon om hvordan vedkommende skal forholde seg til innsending av dyret for mer detaljerte og eksakte vitenskapelige analyser på et laboratorium.

§ 17 Ettersøk av såret og skadet rovvilt

Bestemmelsen understreker plikten til å ettersøke rovvilt som skadeskyles, og til å sørge for en rask og effektiv avlivning slik at unødige lidelser unngås. Ethvert skudd som avfyres mot rovvilt skal jegeren anse som treff, og jegeren skal foreta undersøkelser i marka dersom dyret ikke faller for skuddet. Dersom det finnes noen som helst grunn til å anta at dyret kan være truffet, plikter jegeren og jaktlaget å ettersøke viltet på beste måte. Det er viktig at ettersøk planlegges nøye.

Den som har skadeskutt gaupe, jerv, bjørn, ulv eller kongeørn skal uten opphold alltid melde fra til fylkesmannen og nærmeste politimyndighet. Fylkesmannen har ansvaret for å varsle videre til berørte kommuner. Fylkesmannen har også myndighet til å fatte beslutninger om iverksetting og avslutning av ettersøk, og om særlig kvalifisert personell skal delta. Dette vil normalt skje i samråd med kommunen og jaktlaget. Dette innebærer også at det er fylkesmannen som avgjør om påskutt, men ikke gjenfunnet dyr skal belastes kvote/fellingstillatelse.

Ved kvotejakt, lisensjakt eller fellingsforsøk vil normalt rapporteringsrutiner fremgå av vilkårene. Utenfor slike situasjoner kan det likevel oppstå behov for ettersøk og evaluering av status for skadde rovviltindivider. Det er normalt kommunene som har ansvar for å ivareta disse forhold i sin kommune. Imidlertid kan det oppstå situasjoner der for eksempel en skadet bjørn kan utgjøre en særlig risiko for ettersøkspersonell. Det er derfor lagt opp til at kommunen straks skal varsle fylkesmannen ved ettersøk av rovvilt som påtreffes skadet eller skades utenom jakt eller fellingsforsøk. Fylkesmannen kan beslutte at ettersøk skal gjennomføres med særlig kvalifisert personell. Tilsvarende bør politiet varsles ved situasjoner som oppfattes som sikkerhetsmessig vanskelig eller andre situasjoner der det er nødvendig og hensiktsmessig at politiet er orientert.

Kap. 5 Klage, dispensasjon, straff og ikrafttredelse

§ 18 Klageadgang

Første ledd: Klage på kvotevedtak fattet av en rovviltnemnd etter §§ 8, 10 og 11 skal avgjøres av Miljøverndepartementet. Miljøverndepartementet skal før klagen sluttbehandles gi Direktoratet for naturforvaltning anledning til å gi en faglig tilråding i saken. For øvrig følger klagebehandlingen forvaltningslovens regler. I tråd med dette skal klagen stiles til Miljøverndepartementet, men sendes til det organ som fattet vedtaket i første instans, det vil si rovviltnemnden. Rovviltnemnden forbereder klagen på vanlig måte. Dersom rovviltnemnden velger å opprettholde sitt vedtak skal saken med alle saksdokumentene oversendes Miljøverndepartementet ferdig forberedt. Kopi av oversendelsen til departementet med vedlegg skal sendes Direktoratet for naturforvaltning.

Annet ledd: Alle vedtak fattet av andre organer enn rovviltnemnden skal følge forvaltningslovens regler. Dette innebærer at vedtak fattet av fylkesmannen kan påklages til Direktoratet for naturforvaltning. Dersom fylkesmannen delegerer sin myndighet til en

kommune, jf. § 9 første ledd, skal eventuelle klager på kommunens vedtak behandles av fylkesmannen. Vedtak fattet av Direktoratet for naturforvaltning kan påklages til Miljøverndepartementet.

§ 20 Myndighet til å endre forskriften

Det fremgår av § 20 at Miljøverndepartementet har myndighet til å foreta endringer i forskriften.